

Crítica de llibres

GUIMERÀ I ORTS, J.À. *Les polítiques de mitjans de comunicació durant els governs de Jordi Pujol. Premsa, ràdio i televisió en el procés de reconstrucció nacional de Catalunya.*

Barcelona: Proa, 2014, 508 p.

ISBN: 978-84-7588-497-4

PER JOAN M. CORBELLA

Professor de la Universitat Pompeu Fabra

joan.corbella@upf.edu

El rerefons de les polítiques de comunicació de Jordi Pujol

Josep Àngel Guimerà, professor i investigador en l'àmbit de les polítiques de comunicació (Universitat Autònoma de Barcelona) ha fet una investigació molt interessant i oportuna per a aquests anys de canvis en el mapa comunicatiu del país: ha anat a buscar els protagonistes principals de les decisions polítiques sobre les quals s'ha bastit i s'ha desenvolupat la premsa, la ràdio i la televisió de Catalunya des que es va recuperar l'autonomia, i ha contrastat les seves explicacions, les seves justificacions i els seus comentaris amb la documentació existent sobre les actuacions del poder legislatiu, l'executiu i l'administració pública.

Amb tot això ha aconseguit fer un relat de l'actuació, durant més de vint anys, del president Pujol, sense deixar-se pràcticament cap episodi dels que formen la història recent de la comunicació a Catalunya. Ho fa, a més, amb una independència de criteri que cal agrair —el treball es va fer amb una beca del Centre d'Estudis Jordi Pujol—, ja que li permet destacar tant els encerts com les contradiccions que hi troba, i no s'està tampoc de subratllar les ombres que hi ha hagut durant tot el procés.

L'estudi de Guimerà documenta amb papers i amb la veu del president Pujol mateix, de consellers de la Generalitat que van participar directament en la gestió de la política de comunicació i d'altres personatges clau com l'exsecretari de la Presidència, Lluís Prenafeta, l'home de CiU a Madrid durant molts anys, Miquel Roca o el darrer home fort de la comunicació amb CiU al poder, David Madí. Les converses amb ells permeten sustentar, matisar o refutar algunes explicacions que els analistes havien formulat per entendre l'acció de Pujol en el panorama comunicatiu català, i documenten, des del seu record, alguns episodis molt complexos i poc transparents en el procés de formació del mapa dels mitjans de comunicació, com ara les negociacions per crear TV3 i el Canal 33, l'ampliació del nombre d'emissores de ràdio en FM o les subvencions i altres ajuts econòmics a alguns diaris.

En tot cas, si alguna recriminació es pot fer al treball —i això

no és pas una crítica, sinó l'expressió d'un desig per saber més coses— és que no s'hagin recollit els punt de vista dels adversaris de CiU i de Pujol a les seves polítiques i actuacions puntuals. Havent fet un esforç tan notori en la recopilació de documents i d'entrevistes, des del cantó de qui tenia la responsabilitat d'acció, seria desitjable poder contraposar fonts personals, igualment interessants, de l'oposició política o dels afectats per les decisions de Pujol. No és que l'estudi margini aquestes veus, però de forma habitual recorre a fonts indirectes, a allò que van expressar a través del que van publicar els diaris o el que els investigadors universitaris van recollir als seus articles i llibres. Evidentment, l'objectiu del treball de Guimerà era estudiar l'acció de govern del president Pujol, i ampliar la recerca a aquestes altres fonts hauria demanat disposar de molts més recursos, però podria quedar per a més endavant saber què diuen ara els altres protagonistes de la vida política i comunicativa de tot el que es va fer (govern i oposició) per vertebrar el paisatge comunicatiu de Catalunya.

Fent un recorregut pel llibre, la valoració principal que es pot fer és que, en les seves cinc-centes pàgines, és exhaustiu en cadascun dels temes en què divideix la història recent dels mitjans, i en tots ells forneix tant la documentació oficial disponible com les dades extretes dels estudis d'altres autors, per acarar-los amb les respostes que va obtenir de les entrevistes personals amb el president Pujol i els col·laboradors de la seva obra de govern. I així, apareixen les respostes a les preguntes clau: per què uns models d'acció i no uns altres, en relació amb la posada en marxa de TV3 i de Catalunya Ràdio, per exemple? Com es va construir gairebé des del no-res un sector radiofònic autòcton, que en només vint anys ha passat a ser dominant en el mapa català? Per què ajudava uns diaris en català i no tant uns altres —amb referència a l'*Avui*—, però al mateix temps des d'altres despatxos de la Generalitat s'actuava al marge de les subvencions regulades per ajudar determinada premsa en castellà? En aquest sentit, l'obra fa emergir una veritat com és que Pujol va ajudar fort *La Vanguardia*, de la qual diu que mai no el va tractar gaire bé, però la seva voluntat era que a Cata-

lunya hi haguessin empreses mediàtiques fortes, i això va ser clau per anar estenent el grup de la premsa a la ràdio i després a la televisió, amb uns concursos per adjudicar les llicències molt propicis.

L'estudi de Guimerà, perfectament estructurat, de manera que es pot llegir linealment o anar als capítols que interessin a cada persona lectora sense que això li impedeixi la comprensió del tema, passa revista successivament als primers passos de les polítiques de Pujol respecte dels mitjans, amb l'èmfasi centrat en la importància de fer-hi aflorar la llengua catalana, i com això es reflecteix ja des del principi del seu govern, amb l'impuls d'una política radiofònica pròpia sobre els operadors privats i, després, amb la creació de Catalunya Ràdio dins de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV), però, paral·lelament, amb el disseny d'unes polítiques de suport a la premsa en català basades en la subvenció directa als editors privats.

A continuació, el llibre aborda la història de la creació de TV3 explicada pels seus protagonistes i l'ampliació progressiva d'horitzons de la CCRTV, que expressen les dificultats econòmiques, polítiques, tècniques i de programació, incloses les discrepàncies entre alguns dels màxims dirigents de CiU, i l'actuació dels seus responsables per no quedar enrere quan a Espanya van esclatar les "guerres del futbol", que haurien pogut deixar en un paper secundari una televisió que havia costat molt de construir.

El treball el completen els capítols dedicats a les polítiques del president Pujol en relació amb els mitjans de proximitat, un terreny força desatès en els primers anys pel que fa a la ràdio i la televisió, ja que estaven abocats a consolidar els mitjans públics nacionals, i, ja en el darrer tram de la seva acció de govern, el desplegament de la televisió digital terrestre (TDT) d'àmbit català, en favor del Grup Godó, que va completar els més de vint anys d'acció de govern sobre el sector de la comunicació: de quan estava tot per fer en arribar al poder, amb uns mitjans supervivents de l'era franquista que competien amb empreses de nova volada però molt joves encara, fins a un paisatge ric en iniciatives públiques i privades tant en l'espai local com en l'espai nacional.

Les llums i les ombres de la política de Pujol respecte de la comunicació obtenen amb aquest estudi una visibilitat important. Qui sigui que vulgui entendre què va fer, com ho va fer i per què ho va fer, necessita llegir aquest llibre, que completa molt bé la ja variada literatura d'anàlisi sobre la política de comunicació catalana dels darrers trenta anys.